Nr. 15. Anulu XXX.

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Duminec'a, Fói'a, candu concedu ajutóriele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/2 3 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu seu 3 galbini mon. sunatória.

Brasiovu 6 Martiu 22 Febr. 1867.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tax'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

MONARCHI'A AUSTRIACA

Transilvani'a.

Brasiovu 4 Martiu n. Multi dintre amicii nostri din afara voiescu se afle pe siguru despre primirea ce voru fi intempinatu la romanii transilvani actele de prefacere nóua din 17 Febr. a. c. Sunt numai dóua septemani dela primirea telegrafica a respectiveloru sciri; cu tóte acestea ele au patrunsu pana josu la clasele muncitóre si pana la celu mai ascunsu satu ori catunu de munte, pentruca carii mergu la orasie si cetati mai alesu la tergulu de septemana au latitu scirea mai inte decatu post'a, preste acésta deregatoriile politice n'au fostu nicidecum lenesie intru informarea poporului, éra cei carii sciu carte mai multisióra au cititu din gazete, care cum au apucatu; prin urmare toti locuitorii sunt informati despre starea lucrului. Cu tóte acestea noi pana acum n'amu primitu de nicairi nici macar o litera fia de bucuria fia de intristare din partea vreunui romanu. Singuru atatu scimu, ca orice promisiuni s'au facutu poporului pana acum, elu la nici un'a nu dete credimentu. Insielatu de atatea ori, elu a inceputu a imita pe frateseu celu despoietu de turci si de muscali — cu o mana a da, cu alt'a a lua, de promisiuni a fugi, pentru orice reu a sta pregatitu, pentruca nu este nimicu ce se nu se mai fia intemplatu cu elu si cu parintii sei, éra credintia in viitoru totusi a o pastra p'intre orice prefaceri.

Atat'a din partea nóstra. Din foile patriotice neromanesci inca nu aflamu mai multu decatu scirile urmatóre:

In Fagarasiu partit'a unionistica, séu cum îi dice „Herm. Ztg.“, „Amicii constitutiunii“ au iluminatu ferestrile loru; „a batutu inse la ochi, cumca nici cas'a districtuala (praetorium), nici locuintí'a vicariului si a marelui capitanu, nici mai multe alte locuintie ale functionariloru mai mari si mai mici n'au fostu iluminate.

In M. Osiorheiu, capital'a Secuimii si resiedinti'a curtii de apelu (tabla regésca), totu n'a decursu bucuri'a fara scandalu, pentruca pe la miediu de nópte secuii sparsera ferestrile la cateva locuintie. In acelu orasiu locuiescu si romani carii au dóua bisericutie, se afla si cativa functionari de natiunalitate romanésca, precum vicepresiedintele, cativa asesori s. a.

Scirea despre acelea brutalitati o aflamu in „Korunk“ si „Herm. Ztg.“.

In orasiulu secuiescu Odorheiu unde sunt romani pucini, bucuri'a secuiloru a fostu „seriósa“. Asié ne spune H. Ztg.

Dela A. Carolin'a se scrie in „K. „Közl.“, ca toti locuitorii au iluminatu in 20 Febr., ca inse poporimea pazi „o tacere seriósa“.

Totu in K. K. scrie dn. Halmágyi Sándor, ca la Nagy-Almás unu satu locuitu de romani si unguri s'ar fi invoitu locuitorii de ambele natiunalitati la serbarea dilei, ar fi scosu fiacare tricolórea sa natiunala susu pe turnulu bisericei si s'ar fi tienutu servitiu dumnedieescu mai anteiu la calvini apoi la uniti.

Ne indoimu déca turnurile bisericeloru sunt destinate si pentru demustratiuni politice; protopopulu din acelea parti va sci mai bine.

In aceeasi Fóia dn. Haller Ferencz dela satulu Biseric'a-alba isi bate joculu de dn. Augustinu Ladai prefectulu (comitele supremu) alu comitatului Albei de susu, pentruca acesta in urmarea poruncii primite dela in. presidiu gubernialu oprise in acelu comitatu orice demustratiuni politice. Numitulu grofu se vede a imputa dlui Ladai nascerea lui din preotu romanescu, cumca si impregiurarea, cumca dsa inca fusese odinióra alumnulu seminariului din Blasiu, cá si altii vreo treidieci insi carii astadi ocupa posturi publice; totuodata mania sa domnulu grofu Haller Ferencz, afla cu acésta ocasiune, cumca tieranii din acelu comitatu prapadescu padurile boieresci, nu afla inse nicairi sorisu, cum boierii unei tieri au prapaditu si mai prapadescu padurile tieraniloru, pentru care marile loru domni si boieri au trasu despagubirea urbariala grasa din tesaurniu statului, nici cumca o multime mare de paduri se afla in procese inversiunate. Ne miramu inse si de dn. prefectu A. Ladai, cum de n'a facutu o esceptiune ou mari'a sa dn. grofu Haller Ferencz, cá se nu'lu opresca dela implinirea poftelorn sale. Au nu cunoscea dn. prefectu numerósele merite ale mariei sale? Fostu capitanu in armat'a austriaca la 1848 trecú la insurgenti, se batú in contra imper. Austrieci si pentru regele Ungariei, omori pre osti numai putú din romanii rebeli austrieci resculati in contra rebeliloru Kossuthiani, siedú cativa ani in temnitia pentru regimulu si parlamentulu dela Debritinu din 14 Aprile 1849, in 1861 se facú presiedinte de tribunalu judecatorescu (tó biró) fara picu de scientia juridica, ceea ce vedeaue totuodata unu geniu estraordinariu, carele fara cá se invetie, scie totu. Intr'aceea mari'a sa domnulu grofu castigá o viia satisfactiune incontra acelui simplu fetioru de popa prin aceea, ca in Segisiór'a iesi gari mai multi cameradi de petrecere dintre fii lui Hermann si primi totuodata inchinatiunile dela dnii redactori si „Siebenb. Blätter“.

— Cu privire la nóu'a situatiune dualistica, in care fú adusa monarchi'a sunt multu mai interesante scirile pe care avemu a le inregistra din alte tieri ale monarchiei austriace.

In Croati'a comitatulu Agramu (pe slavonesce Zagrab) se tienú o adunare municipale. Prefectulu (comitele supremu) Kusevich deschise adunarea cu o ferbinte cuventare patriotica, pe care o incheié intre altele cu memorabilulu pasagiu in care dise, ca pre catu timpu Croati'a este armata, póte privi cu securitate in viitoriu. Adunarea primi o adresa catra monarchulu, in care se repetiesce determinat'a vointia respicata in adres'a dietei de a se tiené cu tóte b'atiale de artic. 42 sanctionatu in an. 1861, adica de autonomi'a tierii fara nici o supunere la Ungari'a, se cere din nou recunóscerea si sanctionarea regstului triunitu, adica incorporarea Dalmatiei si a fruntariei militare cu Croati'a si Slavoni'a, cum si redeschiderea dietei; in urma se infera cá vendietori de patria toti acei carii aru cuteza a lucra in contra intregitatii regatului triunitu si aru cere supunerea lui la ministeriulu ungurescu.

Totu pe timpulu adunarii generale a comitatului tinerimea croata intreprinse in 26 Febr. unu numerosu conductu de facle la monumentulu de bronzu alu repausatului banu br. Jelachich, ridicatu in 16 Dec. an. tr. intre mari solenitati nationale.

Comitatulu Verovicza aduse in adunarea sa eam totu asemenea concluse.

Tocma se scrie, ca banulu Sokcevich deocamdata totu remane in postulu seu, precum si Kusevich cá cancelariu in Vien'a.

Pre candu acestea se petrecu in Croati'a si Slavoni'a s'a si facutu o incepetura de conflictu cu Ungari'a. Ocasiunea mai de aprópe o dete orasiulu maritimu Fiume locuitu de croati si italiani, unde s'a intemplatu unu mare scandalu politicu. Italienii din Fiume su simpatisatu totudeauna cu gubernulu ungurescu, croatii au fostu totudeauna in contra. In diu'a publicarii resoriptului regescu se telegrafa dela Pest'a fiumaniloru, cá se illumine, se cante si se strige la vivate si dinsii. Locuitorii italieni era pregatiti la acésta cu cateva dile mai nainte; deci ei si acórera tricolórea ungurésca, care din intemplare este identica cu cea italiana, diferindu numai in ordinea coloriloru, precum diferesce ale Transilvaniei de ale Valachiei, apoi se pusera pe vivate. Auctoritatile locale si mai alesu prefectulu Smaic pasira la midilocu oprindu strinsu orice demustratiune. Partit'a ungurésca nu voia se scia de poruncí; se scóse mana armata, cativa se arestara cá turburatori si cá vendietori de patria. Telegramele spunu, ca indata ce petrunse acésta scire pana la Pest'a, nuulu ministeriu telegrafa la Croati'a porunca strinsa pentru neamanat'a eliberare a celoru arestati, ca inse auctoritatile croate nu respepture nimicu asemenea porunca.

Fiume este o mare pétra a scandalei in istori'a Ungariei si a Croatiei, de acea se cuvine cá se ne familiarisamu si noi cu cestiunea acelui orasiu si portu. Éca cam. Pana unde ajunge Croati'a la marea adriatica afara de Fiume mai sunt numai dóua porturi (limanuri) mici si ne'nsemnate; Fiume inse a fostu odinióra obiectu de certa intre Venetia, Croatia si imperiulu romano-germanu. Pana in dilele imp. Francisco I. Fiume era consideratu cá teritoriu germanu. Pe atunci acelasi trecú la Croati'a pe alu carei teritoriu se si afla; atunci inse diet'a Ungariei sari la midilocu si pretinse, ca acésta dara Fiume este teritoriu ungurescu. Pana la 1848 anume „Pesti Hirlap“ organulu lui Kossuth luptase fórte multu pentru Fiume, pana ce in acelasi anu se puse si acésta cestiune pe vertulu sabiei. Nu se cuvine a trece aici cu vederea pusetinea geografica a portului Fiume. Acelasi zace in linia drépta distantiu de 20 miluri austriace dela fruntarii Ungariei proprie, asié catu ungurii voindu a merge la Fiume au se calatorésca celu mai pucinu 24 óre prin Croati'a propria.

Pre candu se intempla acestea, cateva foi mari din Pest'a vérsa focu si fiacari in contra croatiloru, éra anume gazet'a boiresca „Pesti Hirnök“ poti dice, ca le dechiara curatu resboiu, pentruca dice: „Acésta anarchia nu mai póte fi suferita. Tóta starea acésta ce se numesce astadi Croati'a nu se póte tiené, pentruca este nelegala“. —

Vistea inf. in districtulu Fagarasiului 26 Febr. Reactivarea ministeriului maghiaru s'a serbatu si in Fagarasiu din partea pucinteiloru maghiari de acolo, prin o iluminatiune. Din intemplare ne aflamu si eu in acea sór'a in Fagarasiu. In fisionomi'a ómeniloru nu amu observatu bucuria; iluminarea era in adeuca tacere. —

In strad'a Becleanului asié numita, unde locuiescu mai numai sasi si romani, nu era la nimenia iluminatu, dara si in cecalalta parte de orasiu numai ici colea vedeai cate 1—2 luminari.

In vinerea trecuta venindu ómenii din comun'a nóstra dela Fagarasiu au adusu mai multi scirea, ca in Fagarasiu s'a respanditu, ca ministeriulu ung. a sterasu tóte monopólele tabacului, timbrele, s. c. l, sarea s'a eftinitu, cap'a numai cu 2 cr. Eu inse observandu la acestea ca nu sunt adeverate, de si le asi dori si eu, 'mi respunse unulu mai betranu, ca lui ia spusu unu domnu unguru, pre care 'lu cunósce dela Voil'a dela alegeri. Acestea s'au latitu inse atatu de tare printre poporu, catu acuma se vorbescu publice, ca monopóle nu mai esista. Acésta se nu o créda nimene, cá se nu patiésca reu.

Amu intielesu din fonte si acea, ca unii din ungurii din Fagarasiu prin mahinatiuni si denunciari lucra pentru delaturarea capitanului supremu de acum si inlocuirea lui prin unu maghiaru séu celu pucinu maghiaronu, pentru cá se póta departa pre toti oficialii romani de a-

cum, séu celu pucinu pre cei mai de frunte si pentru că apoi punendu-se ei in locule se introduce si limb'a maghiara in locuiu celei romane de acum. Nóua ne place a crede, ca locuirile mai inalte nu voru da ascultare la denunciationi interesate ale unei fractiuni, care nu numai ca nu face nici o onóre natiunei maghiare, ma sunt tocma apte de a compromite interesele ei.

Ca-ci ce interesu mai mare póte avé natiunea maghiara acum, decatu infratirea cu celelalte natiuni, si in deosebire cu natiunea romana?

Delaturarea capitanului supr. de acum, care prin nepartinitória, prompta si tactica purtare si-au castigatu respectulu si amórea tuturoru, care ni-a adusu distr.ictulu in cea mai buna ordine, ni-a organisatu comunele, si in privinti'a scóleloru s'au lucratu si se lucra neincetatu si in scurtu vomu avé scóle populare mai regulate dóra, că ori unde in alta jurisdictione in Transilvani'a.

Si tocma acum, candu alci vieti'a nóstra nationala prinse deja radacini statu de tari, crede cineva, ca asié usioru se voru puté sterge tóte, se va puté maghiarisa districtulu? Ungurii ce se afla acum la capulu trebiloru, vreu dóra se ne ia si acea ce ni-au datu chiaru si nemtii?

Eu credu, ca prin unu sattelitu de atentatu asupra nóstra intrég'a natiunea romana din Transilvani'a s'ar afla aduncu vatemata si nimico mai tare decatu atentate de soiulu acesta ar provoca indignatione si o trista epoca.

Au e cineva stata de neintelептu se creda, ca noi — suntemu adi mai pucinu decatu amu fostu pana acum? ni mai pucinu scumpa limb'a si natiunea că mai nainte? —

Din contra! La acestea se mai adauge inca si acea fapta, ca pusetiunea nóstra adi e bazata pe legi sanctionate si in puterea loru suntemu dispusi a nu cede neci unu pasu, neci unu palmacu din terenulu legalu politico-nationalu, ce se afla in vigóre si pe care si in regime trebue se'lu respecteze.

De vreti se fiti frati cu noi, atunci, josu cu masc'a, josu cu denuntiarile dloru atari, ca-ci noi suntemu gata a ve intinde mana de fratie. Dara trebue se ve spunemu, ca prin atacuri de acestea si alte asemenea nu numai nu ne vieti castiga, ma vomu cerca tóte midilócele, că dreptu aperare se ve respingemu loviturile ce indreptati asupra vietii nóstre nationale, pe calea legii, ér' nu prin apucaturi rumpatórie de guto. —

Ne-amu bucura in interesulu comunu de infratire, déca locurile inalte ar lua notitia de acremete de acestea, si ar intielege odata pentru totudeauna, că unde tientesce mi'a fractiune maghiara din Fagarasiu ou necurmatele ei machinatiuni si denuntiari. — s.

— Déca vreodata, apoi acum se cere mai neaperatu dela romani, că alipinduse de dreptarile castigate cu trupu cu sufletu nemiscati că stanc'a se dovedésca, ca neci o opintire a altraistiloru nu i póte terorisa intr'atata, incatu se'si paraséca terenulu dreptului seu nationalu politicu coegalu; din contra se se convinga ecsaltatii fii ai disordinei supremastistice, ca romanulu e prim'a natiune in patri'a scósta, care da cea mai mare garantia de ordine, de concordia si de intielegere comuna la insainterea binelui patriei pana atunci, pana candu nu va fi scursatu, ignoratu, strimtoratu, că se nu dica respinsu de pe terenulu continuitatii sale de dreptulu politicu nationalu coegalu. Amiciti'a numai intre egali póte susta. Clara pacta boni amici —

Sibiiu. (Estractu din protocolulu siedintiei straordinarie a comitetului Asociatiunei trans. romane tienute in 15 Febr. 1867.) Esc. Sa presiedintele impartasiesce scrisórea Dlui Dr. P. Vasiciu din 12 Febr., prin care invita pre presiedintele asociatiunii, că se adune o siedintia straordinara a comitetului, care se faca pasi la in. gubernio, că din fondulu biliardului, din care cu Nr. anticu Nr. 5006/1866 se asemnasera si pentru cele dóue camere si dóue institute agronomice din Ardélu, 4 stipendia, se se asemnesc si pentruromani si asociatiunea romana unu representantiu la espusetiunea din Parisu. —

— Comitetulu asociatiunii a conchisu, se faca pasii necesari la in. r. gubernio, că se se indure a splacidá si pentru asociatiunea romana unu ajutoriu de 1200 fl, că se póta tramite 2 representanti la espusetiunea universala din Parisu, finduca asociatiunea inca insainteza scopurile agriculturei si ale altoru ramuri de economia.

Pentru inlesnirea si orientarea comitetului la alegerea unui atare individu se adresésa eo-la alegerea unui atare individu se adresésa eo-la alegerea unui atare individu se adresésa eo-

de presa coprinsa in artic. 18 din 1848, ci elu cere anume cu privire la asiedierea tribunaleloru de jurati mai multe modificatiuni. Cuventele din urma ale acestui proiepta de lege sona la adres'a Transilvaniei si sunt memorabile; acelessi tienu:

„Inostu pentru tiér'a Transilvaniei cu privintia la pedepsirea vinelora de presa si la infiintiarea tribunaleloru de jurati, respeptandu starea de facia a reterintieloru de acolo, pana candu se va puté aduce decisiune definitiva despre tóte acestea, ministeriulu va substerne preste pucinu unu proiepta separatu." —

Adica cu alte cuvente: Marele Principatu alu Transilvaniei dupa cererea ministeriului ungurescu ar avé se remana deocamdata in statu quo, ar fi inse datu din nou in potestatea discretionaria a ministeriului ungurescu, precum fusese datu si mai nainte in a celui austriacu.

Fórte bine facu, ca nu se grabescu.

De altmintrea proieptele acestea sunt curatu o scalda ghistiósa pentru o multime mare ómeni ocsaltati si fanatici de tóta categori'a si de tóte natiunalitatile, éra pentru acetle de ignoranti si gagauti, carii alerga séu scrie la Pest'a pentru posturi, desamagirea trebue se fia inficosista. Ore nu putea ei judeca din capulu locului, ca unu ministeriu respundietoru nu va guberna cu si prin natarsi? —

Atatu dupa scirile venite in folle publice de alte limbi, catu si dupa scirea dela Aradu publicata in „Albin'a" cete intregi de candidati pentru deregatorii se imbuldiescu la noulu ministeriu ungurescu; multime nenumerata de ómeni lipiti, scapatati, pregatiti si nepregatiti cu scliintiele recerute ceru — functiune, pane, servitiu, domnia; altii érasi pretindu in cateva fói dela Pest'a, cá ministeriulu se ia la foga pe toti functionarii cati au servitu sub diferitele provisorii de 18 ani incóce si se dea tiér'a pe man'a celoru carii au domnitu puna in diu'a din 1849 dela Siri'a (Világos). Multi credu, ca numai ciocoii din Romani'a alérga orbesce dupa deregatorii, ci aceia se insiélá. Veniti la Ardélu si mai alesu mergeti la Ungari'a; bagati apoi de séma, ca tocma de aceia carii n'au invetiatu nimicu se voru imbuldi cu cea mai mare obrazenicia, pentru cá ministeriulu se le dea pane. In adevera ca publiculu intregei monarchii este fórte curiosu cá se védia cum o va scóte ministeriulu ungurescu cu o armata intréga de candidati si cum totuodata se voru putea evita frecarile natiunale, candu de ex. la Aradu o partita maghiara hotari a'si pune tóta silinti'a, cá in acelu comitatu nici unu romanu se nu póta incapé in deregatorii publice. Inca br. Sennyei pe catu a gubernatu elu in Ungari'a numai catu rariee pe functionarii romani prin comitate, éra acestia voiescu a'i scóte pe toti romanii la tiér'a rumunesca. Slavacii carii cutéza a se numi slavaci o patiescu si mai reu.

Ore candu va veni acelu timpu, in carele gubernulu se se tiena norocitu ca póte castiga pe ómeni de capacitate, pentrucá se'si parasésca interesele particulare si viéti'a linistita intrandu in deregatorii publice? — Se spune ca in Pest'a se aflara cativa si de aceia, carii imbieti multiamira si nu primira nici o functiune publica.

Dara inca se vedeti scene tragicomice candu se voru apuca de restaurarea comitateloru. —

Conferinti'a natiunala romana in Aradu.

II. Dupa alegerea comitetului natiunalu urma o desbatere infocata intrusa mai pana la o maratiune. S'a facutu adeca intrebarea: siliti de impregiurari se dea óre romanii semne de bucuria prin stéguri si prin participare la banchetori, séu alte manifestationi de bucuria pentru constitutiunea de scum'a?"

Luá cuventulu érasi D. Philimon, si e de acea parere, ca de si noi romanii suntemu pentru constitutiune, totusi de órace constitutiunea maghiara restituita ignoréza cu totulu autonomi'a Ardélului, si amenintia cu contopirea'i in Ungari'a si asiá si cu nimicirea egalei indreptatiri a romaniloru de acolo prin lege garantate si sanctiunate, — pana candu nu vomu vedé programulu ministeriului, pana candu nu vomu vedé portare loiala din partea maghiariloru facia cu natiunalitatile nemaghiare, — pana atunci noi nu ne potemu imbucurá de aceatu ministeriu, precum nici de consti utiunea din 1848 a maghiariloru, nu potemu aretá semne de bucuria in favórea legiloru din 1848 in contra caror'a s'au luptatu tóte popórele colocuitóre nemaghiare, si au sangeratu atate inime nobile! Si daca noi totusi, póte numai din politica amu aretá bucuria facia cu maghiarii: amu aretá séu faciarnicia séu frica, si cá atari amu fi despretiuti chiaru si de catra partid'a contraria in tóte afacerile nóstre natiunale. Caracteruln nostru politicu trebue se fie cá terulu, si nici de catu vacilatoriu. Se remanemu deci astadata neutrali si se ni reservamu bucuri'a pentru acelu momentu, candu vomu avé causa destula de a ne imbucurá, pe candu adeca va fi deslegata intrebarea cea mai vitala pentru noi, intrebarea natiunalitatiloru. Atunci vomu étriga noi Osanna, atunci ni vomu esprime bucuri'a cu banchetori, stéguri si alte festivitati. Ministeriulu si constitutionalismulu de scum'a noi inca nu'lu potemu judecá numai din trecutu, si daca acestu ministeriu a'sr tiené mortisiu de continuitatea de drepta in tóte privintiele: atunci amu avé causa destula a imbracá nu vesminte de festivitate, ci vesminte negre in semnu de adanca dorere. — De alta parte nici la banchetele maghiariloru nu potemu luá parte, de órace nici maghiarii n'au participatu vre odata in bucuri'a nóstra natiunala; d. e. candu ni s'a inaugutatu Episcopi'a romana de aici dupa despartirea nóstra de catra serbi, candu ni s'a redatu mitropoli'a, candu amu capetatu de comite supremu pre unu romanu dreptu: luat'au óre deusii parte numai cu vre unu stégu séu cu alte dechiaratiuni loiale in bucuri'a nóstra? Nici candu."

Multi erau de alta parere, anume D. Romanu si Iancscu sustienu, ca de si n'avemu nici o causa de a ne bucurá scuma, desi n'avemu nici unu indemnu a pune stéguri si a face demostratiuni politice pentru constitutiunea si ministeriu.u de astadi, — totusi ar fi consultu a luá parte la festivitatile si banchetele maghiariloru parte din curtenire, parte pentru acea, ca noi, chiaru candu se voru imbucurá ei mai tare de evinemintele cele nóue politice, se li spunemu cu tóta sinceritatea, ca bucuri'a intregei Ungarie numai atunci va fi completa, daca se voru indestuli si dorintiele nemaghiariloru; va se dica le-amu pune pe mésa costiunea natiunalitatiloru, a careia deslegare o asteptamu cu atat'a sete de la Ungarici. Si in urma, politic'a inca aduce cu sine, se ne infatisiamu intre ei catu mai adese ori, se li audimu parerile, si daca e cu potintia, se ne silimu si cascigá in partea nóstra. Dovéda e, ca romanii in anulu 1865 numai pe langa o politica cá acést'a au fostu in stare a invinge partid'a cea estravaganta a magiariloru.

Dupa mai multe piedari pro si contra nu ni-s remasu alt'a, de catu a se decide acésta intrebare prin voturi si din punctu de vedere alu solidaritatii, minoritatea are se se supuna maioritatii. Se radicara inse proteste din mai multe parti, ca adeca si nu voru suferi, ca conferinti'a se despuna cu placu cu convingerea si sentiementele loru individuale.

Ce e dreptu, conferint'a nici nu póte restringe pre nimene in sentiementele sale individuale, deci nu póte opri pre nimene se nu participieze la banchetele maghiariloru, atat'a inse póte pretinde de la fie cine care s'a deobligatu cu cuventulu de onóre la solidaritate, se se supuna maioritatii, si se nu se infatisieze in acele petreceri ca romanu, séu representante a romaniloru, ci numai ca N. N. advocatu, amploiatu, cive séu negotiatoriu, si asiá nici nu are dreptu a vorbi acolo in numele romaniloru din acestu comitatu.

D. Moldovanu, notariulu din Siri'a s-a aprinse pare in capu, candu a propusu firesce dupa politic'a sa, cumca romanii nu numai se iee parte la festivitatile maghiariloru, ci insi inca se-si arete o bucuria nemarginita pentru constitutiunea restituita prin banchete, stéguri prin orasie si sate etc. D. M. póte dórme inca si acum'a ne amu miratu de acést'a propunere ce a sternitu neplacere generala cu atat'a mai vertosu, caci pana acuma nu vedeamu pre dea totdeun'a intre antelaptatorii de prin provincia, apoi de alte parte unii barbati din coterintia, cari au fostu si sunt filomaghiari, insii au aflatu ca d. Moldovanu astadata nu umbla pe calea drépta. Densulu inse nu s'a indestulitu cu atat'a, ci candu iu vórba despre acea, ca óre comunitatile romanesci se faca vre o festivitate ori bs, s'a sentitu indreptatitu a intrebá cu óresi-care nimbu: „mi-ar placé se scin: óre determinatiunea conferintiei, séu a comunitatii nóstre din Siri'a are mai mare valóre?" — Indesiertu i s'a spusu, ca conferinti'a si-enuncie numai parerea in privinti'a comunitatiloru, inse nu li póte demandá nici a le opri de la nescari festivitati, si nici nu póte despune preste sentiementele cuiva.

Totu atunci dechiara judele cercualu din Radna D. Haica, ca comunitatile, daca li se poruncesce, sunt indetorate a face iluminationi si alte festivitati. Daca D. jude cercualu astfelu pricepe libertatea constitutionala, atunci i multiamimu de libertate, care ar fi totu stat'a, catu absolutismulu; ba mai multu, caci nici chiaru sub absolutismu n'a fostu pedepsitu nimene pentru ca a intrelesastu iluminationea, totusi D. Haic'a a aflatu de binc a amenintiá cu suspindere si cu pedépsa banala pre aceia, carii nu se voru aplecá ordenationei oficióse. Vivat libertas constitutionalis, pentru care s'a dechiaratu si dea numai cu cateva minute mai nainte!

In urma numai prin votare am pututu scapá de confusionea provocata de cativa oratori; si resultatulu fu, ca pentru festivitati in comunitatile romanesci au fostu numai diece voturi, éra maioritatea ces mare, carea a fostu inca de fatia, contra festivitatiloru.

Erá frumosu, cum au votatu vre o siese tierani tocmai din Siri'a contra stéguriloru si a iluminariii, facendu de rusine pre cativa nadragari.

Despre acésta conferintia altcum potemu dice, ca afara de acea ce s'a datu urma provocata de cei doi domni de mai susu, a decursu in ordinea cea mai buna, si daca se conducea conferinti'a cu o tactica mai nimerita, si cu mai multu zelu natiunale, nici acésta mica neplacere nu se intemplá. — Brutus.

AUSTRI'A INFER. Vien'a 2 Martiu. Din cans'a desfacerii dietei boeme deschiderea senatului imperialu se amana celu mai pucinu pe vreo 4 septemani.

Trebile din Crosti'a insufla si aici óresicare grija.

(Duele.) In Austri'a duelulu este privitu dupa legi cá orice crima de omoru si cu totu dreptulu. Cu tóte acestea dela unu timpu incóce duelele se imultiescu nu numai in armata, ci si la civilisti. In Jun'a trecuta se intemplara dóua duele, care detera de vorba mai multu decatu duelulu de astavera, in care principele Lichnowsky impuscá pe grafulu Abram Nemes din Transilvani'a. Astadata gr. Wedell impuscá pe principele Solms. Ambii era ostasi si ambii favoriti ai reg-lui Hanoverei, unulu cá si altulu ómeni trufasi. — Aceasta bóla spurcata strabatú si la studenti. Unu joristu anume A. Kagerpauer, fiiulu unui procuroru de statu se luá la cérta din nimicu cu Gustav Schotsch sasu ardelénu din Sibiiu ascultatoru la teologi'a luterana si numai fetiorandru de 19 ani. Dóua septemani se totu persecutara unulu pe altulu; alti doi studenti totu sasi ardeleni se silira a'i impaca, inse fara resultatu, ca ei in 24 Febr. se batura pe distantia de 25 pasi. Pusca tur'a prima fù alui K., ci pistolulu seu nu se descarcá; éra Sch. ilu nemeri drepta in frunte, incatu si cadiú mortu. Unulu din secundanti alergá la parintii omorituloi, éra medicilu asistentu sratá intemplarea la politia, care in acceasi li a si pusu man'a pe Schotsch dandu'lu in manile dreptatii. —

Ne folosimu de acésta ocasiune spre a reflecta pe parinti carii tramito pe fii loru la invetiatura, ca este prea bine cá se'i concréda in grij'a vreunei case bune, de unde din timpu in timpu se fia insciintiati despre purtarile loru. Anume in Pest'a si Vien'a ocasiunile rele sunt cu mile . . ., tinerimea inca este fórte amestecata si numerósa. Cineva póte incheié de ces la numerulu tinerimii dela universitatea Vienei, déca va afla, ca pentru cele patu facultati sunt 215 profesori publici ordinari, estraordinari, docenti, adjuncti, asistenti etc. etc., si anume la teologia 13, la dreptori 27, la medicina 102, la filosofia 73. Se scia si atata, ca tinerimea nu e constrinsa a merge regulatu la prelegeri (Lehr- und Lernfreiheit); de aceea s'au ivitu casuri chiaru si din patri'a nóstra, in care tineriulu n'au intratu cu anulu intregu in classe, fara cá parintii se fia aflatu ceva despre asemenea blastamatia. Asemenea tineri apoi au timpu de ajunsu pentrucá se se si impusce ori taie unii pe altii. —

BOEMI'A. Prag'a 26 Febr. In acésta tiéra se intemplá unu conflictu politicu intre re-

gimulu austriacu si intre dieta, din care urmă desfiintiarea acesteia, apelu nou la tiera, prin urmare alegeri nóua. Din acésta causa deschiderea senatului imperialu inca se va mai amaná pe 4 séu si 6 septemani. Totu asemenea conflictu era se se nasca si cu diet'a Moraviei, ci acelasi se complanà. —

Cronica esterna.

GERMANI'A. Ochii tuturoru germaniloru se afla intorsi catra parlamentulu federationali germane de nordu, care se deschise in 24 febr. de regele in persónu. Din ceremonialulu, car se observà la 1-ma intrunire in parlamentulu statelorù germane nordice, precum si din cuprinsulu cuventului de tronu alu regelui póte vercine precepe, ca ide'a conducatória a politicei prusiane e ide'a unitatii intregei Germanie, care e si accentuata certu se póte de tare in cuv. de tronu.

Ceremonialulu la deschiderea parlamentului fù cu totulu impunetoriu. Insintea regelui procedea unu siru lungu de ampliotati si Curtii pana in sal'a alba. Armele potestatii, sabi'a imperiala inaltiata, marulu imperialu, sceptrulu, corón'a si flamur'a imperiale (a imperiului Germaniei) se portau inaintea regelui de catra generalii cei mai mari. Dupa regele urmau principii de corónà, principii casei regesci, adiutanti, ministrii si consiliulu de cabinetu, tatalu curtii alu principiloru de corónà si alu celoru-lalti principi. Cine nu vede de aici, ca ide'a imperiului germanu planéza preste acestu ceremoniálu si ca regele apare in confederatiunea acésta ca unu protectoru si executoru alu acestei idee? Ast'a se vede si din cuv. de tronu, care e contiesutu in spiritulu de unu feliu de inaugurare a intemeiarii imperiului germanu, fiinduca regele se facù organu alu ideii unificarii germane vorbindu in numele intregului poporu germanu; elu recunoscù pe facia necesitatea de a dá conditiunile fundamentale pentru prosperarea statului intregului teritoriu dela Alpi pana la mare; iè in sperare si miscarile nationale si esprime ingrigirea pentru unirea statelorù germane de sudu in confederatiune ca cum le-ar invitá din anima la ide'a lui conducatória. Deasltmintrelea cuventulu de tronu pórta unu caracteru de pace pentru nou'a confederatiune. Cine a urmaritu incordarile germaniloru tuturoru pentru unificare nunai dela 1849 incóce leasne va dejudecá si semburele acestei cuventari de tronu si intentiunile Prusiei facia cu unirea germaniloru. — Éca unu estractu din

Cuventarea de tronu

la deschiderea parlamentului confederationii germane de nordu.

„Serenisimiloru etc.! E unu momentu redicatoriu de animi acest'a, in care pasiesco in mediterulu dv.; evenimente poternice ni-l'au procreatu; mari sperantie se afla legate de densulu. Multumescu providentiei ddieesci, ca m'a invredniciitu a dá espresiune acestoru sperantie dimpreuna cu o aduiare ca aceea, care de secoli n'a mai fostu impregiurilu unui principe germanu. Multiamita providentiei, care conduce Germani'a la scopulu celu doritu de poporulu ei, pe astufelu de cali, pe cari noi nu le alegemu neci le prevedemu.

Cu incredintiare in conducerea acést'a providentiala vomu ajunge cu atatu mai de graba la acelu scopu, cu catu aruncandu o privire preste istori'a Germaniei vomu cunósce mai chiaru causele, care ne-au tienutu departati pre noi si naintasii nostri dela acelasiu. Imperiulu germanu, care era odiniora puternicu, mare si onoratu, fiinduca era unitu si condusu de mana tare, cadù in desbinari si in letargii si acest'a nu fara vin'a capiloru si a membriloru lui. Despoiata de ponderantia in consiliulu Europei si de influintia asupra sortii sale era Germani'a teatrulu lupteloru poteriloru straine, pentru care si versà sangele copiiloru sei, si dà campurile si pretiurile de batalia. Neci odata inse n'a incetatu dorintia poporului germanu de asi recastigá bunurile perdute; si istori'a timpuriloru nóstre este plina de incordarile de a elupta érasi pentru Germani'a si pentru poporulu germanu maritesa trecutului seu.“ Mai incolo atribue tóte nenorocirile Germaniei neunirii cugetelorù si sperantieloru idealistice deducendu, ca unirea poporului germanu nu trebue se se caute in idealuri, ci in fapta, pentrucá se nu se jertfesca cele ce se potu ajunge pentru cele ce se dorescu. Si in sensulu acest'a s'au cointielesu regimele confederate despre unele institutiuni determinate si marcate de insemnatate practica, cari sunt atatu posibile catu si neaparatu de lipsa. Proiectulu constitutionii federative, care se va propune parlamentului pretinde in favórea totului numai atata jertfa dela statele singurite, catà e neaparatu de lipsa spre sustinerea pacii si securitatii teritoriului federativu, spre asigurarea desvoltarea si bunastarea locuitoriloru. Multiamita confederatiiloru mai mari pentru aplecarea, cu mesce confederatiiloru mai mari pentru aplecarea, cu care l'au intimpinatu la opulu acest'a. Apoi adauge:

„Cà erede alu coróneì prusiane me simtescu inse tare in convictiunile mele, cumca tóte succesele Prusiei au devenitu totuodata a fi gradatiuni pentru restaurarea si inaltiarea poterii germane si a onórei ei.“

Mai incolo arata dificultatile intrunirii cugetelorù si trage atentiunea adunarii, cà se aiba inaintea ochiloru responsabilitatea pentru periculele, ce ar potè amenintá pacinica executare a opului acestuia prin contielegerea regimeloru asupra proiectului; se redice acum cu totii edificiulu, care apoi se mai potè complini prin lucrarile intrunile ale principiloru germani si ale popóleloru.

„Ordinea relatiuniloru nationale ale federatiunii de nordu catra compatrioti nostri din sudu de Main remane incredintiata liberei invoiri a ambeloru parti prin pacea din an. cr. Spre a mediloci acést'a cointielegere vomu intinde pe facia si cu tota prevenirea man'a nóstra fratiloru nostri de sudu indata ce federatiunea de nordu isi va fi fipsatu constitutiunea s'a intr'atat'a, incatu se pota fi destonica a incheiá tractate. Sustenerea reuniuni vamale, ingrigirea comuna pentru economi'a popunari, garantia comuna pentru securitatea teritoriului germanu voru fi conditiunile cele fundamentale pentru cointielegere cu ei, ceea ce se prevede, ca va fi si nisuinti'a ambeloru parti.“

Federatiunea va portà unu caracteru defensivu. „Nu tendintie de dusmania catra vecini nostri, nu incordari dupa cuceriri au avutu miscarile germane din deceniele din urma, ci ele au fostu conduse numai de nevointi'a de a dá teritóreloru dela Alpi pana la mare fundamentalele conditiuni pentru prosperarea de stato, care le impedecase cursulu desvoltarii secoliloru precedenti. „Mai incolo dice, ca unirea loru e numai pentru asperare ér nu pentru atacare si infratirea acést'a o intielegu si popórele vecine in sensulu acest'a, dovada e binevointi'a celoru mai puternice state ale Europei, care intocma se bucura de intrunirea Germaniei, de care ei se bucura de secoli. „Numai unire si victoriile e secoru, incatu urmatorii nostri voru reprivi cu multiamire la parlamentulu acest'a cà la intemeiatoriulu unitatii Germaniei, alu libertatii si alu poterii ei.

„Domniloru! Tóta Germani'a si cea de preste granitiele federatiunii nóstre astépta decisiunile, ce se voru face aici. Fia cà prin comunulu nostru opu se se complinésca visulu de secoli, dorintiele si luptele generatiuniloru celoru mai tenere. In numele tuturoru regimeloru federale, in numele Germaniei ve provocu pline de incredintiare, ajutatine a executá cu intiala si securitate lucrulu celu mare nationalu. Ér binecuventarea lui Ddieu se conduca si se inainteze opulu patriotic.“ (Éca principiulu nationalitatii profesatu de pe tronu.) — Polonii inse protestara in contra incorporarii in federatione, inse nu si se primesce. —

— Diurnaliulu prusianu „Kreuz-Ztg.“ in-t'unu articulu despre impregiurarile Romaniei serie, ca principele Carolu rumpendu cu partit'a boiéresca e decisu a-si cautá sprijinulu in poporu spre redicarea interesseloru lui materiale si spirituale. „Kreuz-Ztg.“ amenintia romaniiloru cu domnire straina, candu ar vré a tractá cu principele acest'a precum tractara cu Cuza. Acestu articulu e reprodusu si in diurnalulu imp. „Wiener Ztg.“ —

In Italì'a o escadra permanenta a marei mediterane se infiintiéza si escadr'a de evolutione sub contreadmiralulu Riboti va porni in 15 Mart. in apele levantine in Orientu pentru aperarea crestiniloru si suditiloru italiani, si acésta cu consimtiulu puteriloru occidentale. —

In Orientu Greci'a armésa cu intetire. Candiotii nu odihnescu pana candu nu se voru anecsá la Greci'a. Serbi'a nu primesce conditiunile puse de pórta, ci 'si concentrésa armat'a impregiurulu fortaretieloru si catra granit'a Bosniei. —

ROMANI'A. (Corespundintia particulara.) Bucuresci 19 Febr. (1 Mart.) . . . Dupace m'am re'ntorsu dela dv. ces dintea grija a mea a fostu, ca dóra voiu da preste isvorulu acelorù faime ca e s'au latitu in foile din Austria despre o conspiratione nóua ce s'ar fi pregatitu cu scopu de a restorna si pe regimulu de astadi, precum fù resturnatu si alu lui Cuza cu elu cu totu. M'am folositu de mai multe concesiuni din cate am in acésta capitala numai pentrucá se pociu descoperi adeverat'a stare a lucruriloru si am aflatu ceea ce sciamu si mai nainte, nimicu inse din cele publicate in foile nemtiesc si unguresci. Nu a fostu nici unu complotu, nici o conspiratione. Se fiu inse bine intielesu. Se nu aveti nici o indoiéla, ca nici inca se afla Catilinari destui, precum le dice dn. Baritiu, óameni carii dau cu bard'a 'n luna, bancroti de morala si de punga, cum si tradatori, carii au cea mai buna vointia nu numai cá se restórne regime, ci si cá se puna tiér'a in flacari. Dv. inse trebue se sciti, ca tocma si acea clasa de óameni blastemati s'a investiatu a negotia cu impregiurarile. Acei turburatori inca sciu anteiu, ca Carolu I. se póte numi cu totu dreptulu fiiu adoptivu alu imperatului Napoleonu III., ca acelu imperatu recomandase pe insaltimea Sa moldavo-romaniloru; ca statu in. Pórt'a catu si tóte puterile mari europene l'au recunoscutu si inca cu dreptu ereditariu; ca preste acésta si moral'a si capacitatea acestui domnitoru impune si casuga inimile; ca prin urmare in momentulu in care vreo partita de tradatori ar cuteza se in treprinda o nóua revolutione séu de palatu séu de baricade, nu numai Napoleonu III., ci si toti barbatii de statu si Francisi si-aru trage man'a loru aparatóre de asupra romaniloru si iar' lasa in prad'a puteriloru veoine cá pe unu poporu ce nu ar merite nici o crutiare si aparare. Considerandu acestea, tóte clasele locuitoriloru aru fi in contra loru si ca spre a mantui tiér'a de pericululu desfiintiarii si ale impartirii ei intre Austri'a si Rusi'a, iara afarma in bucati, cu alte cuvinte; orice revolutionare ar fi sugrumata in léganulu seu. Catilinarii, turburatorii, rebelii de profesiune trebue se védia si ei, ca dela pacea de Prag'a 1866 situatiunea s'a schimbatu din temelia. Germani'a care tinde la unitate nu se va odichni pana nu va impinge pe Austri'a mai departe spre Orientu. Patriotii nostrii si chiaru gubernulu sciu acésta si mai bine. Cicero si Catilina se cunosco si isi canta in facia unulu la altulu. De aici si nu numai din tractatulu de cartelu, nici numai din lips'a domnitore ve puteti esplica, pentru ce politi'a capitalei tramite pe sute de individi preste hotaru la urm'a loru. Regimulu lui Carolu I. este prea determinatu precum a pazi o stricta neutralitate facia cu puterile vecine, asié si a pazi constitutiunea intru tóta intregimea ei, a nneca inse si orice turburare.

In diuarie s'a cititu si despre arestarea catorva oficieri; unii corespundinti de rea vointia au facutu lucru mare din acelea casuri. Ore inse numai in armat'a romanésca se tramite oficierii la aresto si se predepsescu dupa legile ostasiesci? Macar de s'aru fi pedepsitu mai multi in dilele lui Cuza; inse unu generalu Floresco nu vois a'i pedepsi, éra unu altu generalu nu scia, pentruca li lipsesce epergi'a da generalu. Cumca oficirii cati au luatu parte la conspiratiunea plasmuita asupra lui Cuza nu se voru bucura niciodata de increderea nici unui comandantu séu domnitoru, petrunsu de santiemi'a datoritii sale, este lucru celu mai firescu din lume, si aceia toti aru face fórte bine, déca si-ar da dimisiunea si s'aru retrage la viétia privata. Inse si afara de acéea armat'a romanésca are, cá si altele cateva, trebuintia imperativa de rsorganisatiune radicala; inteligentia mai intinsa, disciplina mai striusa, grija multu mai mare de nutrirea ostasiloru, economia mai intielépta in bugetulu armatei. Fi-va noulu ministru de resboiu generalulu Gergeli *) in stare de a introduce reformele cerute la armata? timpulu va arata; stata inse e sciutu, ca nici cu moiatatea, nici cu nepasarea demoralisatore unui, — nici cu necumpatulu unui — trébà nu va merge. Capu genialu, teoria si pracea intinsa, o perfecta buna vointia, lucrare zi si nópte si preserverantia se cere dela reformatorulu armatei. Déca celu multu in trei ani armat'a nu va fi reformata dupa modelulu celoru mai bune din Europ'a, voru veni altii si o voru reforma. —

*) Gergeli, famili'a boiéresca dela Botosieni, se trage inse din districtulu Fagarasiului si are diplome nobilitare dela Rákoczy si alti domnitori ardeleni.

Cursurile la burs'a in 5 Martiu 1867 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	6 fl. 1 cr. v.
Augsburg	—	—	125 „ 75 „

Redactoru respundietoru
JACOBU MURESIANU.

Editiunea: Cu tiparitulu lui
JOANE GÖTT si fiiu HENRICU.